

S. M. TOLSTAJA: OBRAZ MIRA V TEKSTE I RITUALE [IMAGE OF WORLD IN TEXT AND RITUAL]. MOSKVA: UNIVERZA DIMITRIJA POŽARSKEGA, 2015, 527 STRANI.

Knjiga Svetlane Tolstaje *Obraz mira v teksteh i rituale* prinaša njene članke, ki obravnavajo slovansko etnolingvistiko kot disciplino pa tudi obravnavane teme v etnolingvistiki: raziskovanje jezika, tradicionalno duhovno kulturo (obredja, verovanja, običaji) in folkloro slovanskih narodov.

V tokratni knjigi se avtorica posveča predvsem težavam raziskovanja teksta, pri čemer ne upošteva zgolj teksta s tradicionalnega filološkega vidika (tj. verbalni tekst), temveč tudi v semiotičnem pomenu besede, tj. redosled znakov različnih pojavnosti (beseda, dejanje, mentalni vidik itd.), ki je smiselno zaokrožena, žanrsko opredeljena in ima komunikacijsko funkcijo, podobno verbalnemu tekstu.

Knjiga je razdeljena na štiri dele:

- I. Folklor in etnolingvistika
- II. Folklor in knjižna tradicija
- III. Struktura in poetika folklornega teksta
- IV. Verovanja in obred

Prvi del knjige je posvečen teoretičnim vidikom etnolingvistike, njenemu razvoju in osnovnim konceptom. Moskovsko etnolingvistiko postavi ob bok tudi vzporedni šoli etnolingvistike E. Bartminskega ter pokaže, v čem se dopolnjujeta. Posebno poglavje znova posveti stereotipu in njegovemu vplivu na videnje sveta. Etnolingvistiko predstavi kot metodo raziskovanja folklorne. V nadaljevanju knjige se Tolstaja poslužuje moskovske etnolingvistike oz. šole Nikita I. Tolstoja (diahrono orientirane) ter obravnave različnih (obrednih) besedil (zagovori, molitve, uganke itd.) in posameznih njihovih lastnosti, kot je poetičnost, struktura, medsebojni vpliv posameznih elementov, motivika.

Drugi del knjige se osredotoča na soodnos in medsebojni vpliv dveh po mnenju Tolstaje glavnih slovanskih kulturnih tradicij: t. i. jezikovnost in krščanstvo, ter analizira tekste z vidika tega medsebojnega vplivanja. Krščanstvo se je močno zasidralo v narodni kulturi in folklori in njegove sestavine najdemo v vseh folklornih žanrih. Tolstaja je posamezne elemente in motive pregledala v različnih žanrih in slovanskih jezikih (ruski, poljski, srbski).

Tretji del je posvečen analizi strukture in poetiki pripovedi, zagovorov ter nekaterih poetičnih postopkov. V ospredje postavi predvsem pojme opozicij, antitez, ritma v širših pomenih.

Četrty del knjige raziskuje verovanja kot posebni žanr narodne kulture, njihov vpliv na besedje, tekst, obrede. Posveti se motivom živih mrtvecev, snu, dežju. Pri obravnavi ljudskega prava potegne vzporednice med srbskim in ruskim svetom. Knjigo pa zaključuje poglavje o zapisih tujih obiskovalcev o Rusiji, predvsem od 15.–17. stoletja.

Knjiga sicer v začetku ponovno prikaže razvoj etnolingvistike ter predstavi termin stereotipa (kot že v prejšnjih delih), vendar pa v nadaljevanju prinaša nove obravnave in prikaze, kako z etnolingvistiko pristopati k analizi kulture, še posebej folklorne, tako diahrono kot (v manjši meri) sinhrono, kako lahko prikažemo pomen konceptualnega sveta v kulturi in folklori ter kako s stereotipi lahko zapolnimo mentalni zemljevid sveta. Knjiga Svetlane Tolstaje je tako zopet nazoren prikaz etnolingvistične obravnave kulturnih pojavov skozi jezik in posledično tudi skozi verovanja in obredje in je hkrati zbir prispevkov, ki so lahko odskočna deska za nadaljnja raziskovanja posameznih fenomenov, predvsem pa navdihujoč prikaz, kaj kultura vse je.

Saša Babič